מאת מאיר תדמור

האינפלציה טובה לבורסה

חדשה חשובה: הבנקים התחילו להבין בפוליטיקה. עובדה: בהתחלת השבוע הו־פיעו כותרות בכל העיתונות היומית, עם ההודעה מטעם המומחים של הבנקים והמקורבים אליהם, שהבורסה תהיה טובה, כי צפוי הסדר מדיני בלבנון, והוא קרוב. הבנקים יודעים שיהיה, והבנקים יודעים שהוא קרוב.

הניחוש שלנו הוא, שהבנקים מביעים הרבה יותר בבורסה וכ־השפעת הכותרות בעיתונות על הבורסה מאשר בפוליטיקה. זה רק ניחוש, שהם רוצים לחריץ את שערי המניות כדי מעלה.

מי שחושב שהבנקים עושים את זה בגלל שהם חושבים שזה טוב, שיחשוב. האמת היא שהם עושים את זה בשביל להרוויח, והם מקווים שימצאו די פרייערים שיחשבו שגם הם יכולים להרוויח.

כדאי להזכיר משהו לפרייערים, שאצ־לנו, כמו בכל מקום, גדלים בלי השקאה: כדי שהבנקים ירוויחו, הם יצטרכו לממש. כדי שהמימוש יהיה ריווחי, מישהו יצטרך להפסיד: הפרייערים.

אז זאת אינה עצה שלא להיכנס לבורסה, ולהרוויח עם העלייה בשערי המניות. אם הבנקים החליטו להעלות את השערים בבורסה, כדאי גם לאחרים להיכנס. אבל פרייער מי שיישאר יותר מדי זמן, כי כשהשערים יירדו, הבנקים אולי יחדיעו שזה בגלל שצפוי משבר מדיני, אבל זה כבר יהיה מאוחר מדי.

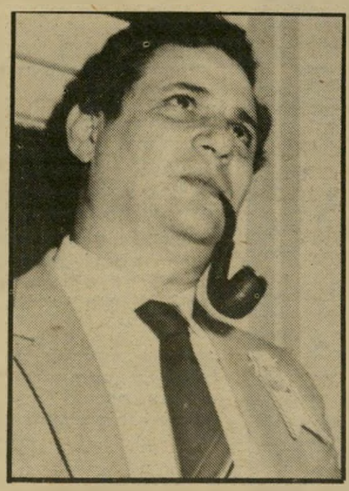

שר־אוצר אריזור
מחירים דרום אמריקאיים

גזרות כלכליות פופולריות

מה שיכול להריץ את השערים בבורסה הרבה יותר מהר מכל הסדר מדיני, היא האינפלציה. אם יש דבר שהוא שמן על גלגלי הבורסה, זו בדיוק ההדהירה המהירה של המדד. מדד של 9.2% שהם יותר מ־130% בשנה, מעיד שאריזור החליט לווותר על המילחמה נגד האינפלציה, לפחות בינתיים. ואולי עד מערכת הבחי־רות.

זו אינה ידיעה חדשה, אבל בכל חודש, בזמן האחרון, היא מקבלת אישור מחודש. בתקופה שקדמה לבחירות לכנסת העשי־רית הוכיח אריזור שהוא מבין שכדי לקצץ באינפלציה צריך לדאוג למחירים נמוכים. עכשיו הוא מוכיח שהוא מבין שכדי לגרום לאינפלציה צריך לגרום לעלייה מהירה של המחירים, וזה מה שהוא עושה. הכלכלנים מוחאים כפיים כי קיצוץ בסובסידיות הוא בגדר "גזירות כלכליות" שהן מאוד פופולאריות אצל כלכלנים.

אם לסכם את התחזיות המדי־ניות של הבנקים, ואת הגזירות ה־כלכליות של אריזור, אפשר לומר בשקט שלבורסה צפויה תקופה של גאות, שדווקא כה צריך לחר־זה יותר מהרגיל. כשהעלייה מהי־רה, הנפילה יכולה להיות מהירה ונדולה. זהירות היא מילת המפתח כאן.

הטונטין של „אל־על"

ועכשיו סיפור יפה עם הווה ועתיד ובייחוד עם עבר. הדיילים של אל־על, חוץ מהעניינים שיש להם עם הממשלה, עם הדתיים ועם הלקוחות הרגילים, נחתה עליהם גם מילחמה שכרוכה באובדן הכ־נסות רציני למגוייסים. וזה למה? כי דיילים הם בעצם מלצרים מעופפים, וחלק יפה מההכנסות שלהם לא בא מהמשכורת. מה עשו הדיילים של אל־על? עשו קופה משותפת, שכולם הכניסו אליה כסף, וממנה מחזירים בכל פעם לדיילים שמשרתים במילואים.

אילו ידעו הדיילים של אל־על פרק בהיסטוריה של הביטוח, היו בוודאי קור־אים לקופה הזאת טונטין. מכיוון שלא רק הם אינם יודעים, אלא גם הרבה מאוד אנשי־ביטוח, כדאי לספר את ה־סיפור.

הטונטין קרויה על שמו של הרפתקן נפוליטני בשם לורנצו טונטי. הוא הגיע בשנת 1630 לפאריס, שהיתה אז ניו־יורק של האיטלקים העניים, ושם התקבל לעבו־דה בחצר המלכות. טונטי זכה בידידותו של הקרדינל מזארן (1602—1661) וביצע למענו שירותים חשובים כגון בלדרות סודית וכיוצא באלה משימות אפלות. טונטי זה היה בעל רעיונות, ומזארן, כמו שר־העל הכלכלי שלנו, מרידור, אהב בעלי רעיונות כמוהו.

אחד הרעיונות של טוני נועד למלא את קופתו של המלך הידוע לואי ה־14, שדאג לדלדל את אוצר הממלכה במלחמות רבה. בשנת 1653, והוא אז בן 23 שנים, הציע טונטי את הרעיון הבא: כל האוכ־לוסיה יתחלק לעשר קבוצות גיל, וכל מי שירצה, בכל קבוצת גיל, יתרום את חלקו לאוצר המדינה. כל קבוצה כזאת תהיה „אגודה סגורה לירושה הדדית", ובשנה מסויימת, יירשו הנשארים בחיים את המתים. וכאשר ימותו גם החיים, יירש האחרון את חלקם של כולם, ורק עם מותו תעבור הקרן לאוצר הממלכה.

הצעתו של טונטי, שהוצעה על־ידו גם להולנדים, לא התקבלה בגלל התנגדותם של הבורגנים הפאריסאים שגרמו לדעת־קהל עויינת, ואחרי מותו של מזארן הופ־סקה גם קיצבתו של טונטי על־ידי שר־האוצר החדש, ז'אן באפטיסט קולבר. טונטי מחה, ואף פורסם פמפלט שיטנה שכתב על „התנאים הנוכחיים בחצר הצר־פתית". טונטי אומנם טען שהפמפלט פור־סם שלא בידיעתו וללא הסכמתו, אך ללא הועיל. יחד עם בני־משפחה אחרים, הוא הושלך לבסטיליה הנוראה, ושם סיים את חייו, בשנת 1695, עני וחסר כל.

הפטנט שהוא הציע נוסה בהצלחה עוד בחייו בצרפת ובהולנד, ואחרי מותו גם בארצות אירופיות אחרות. במאה ה־19 היה מי שהגיע למסקנה שהרעיון אינו הגון ביותר, והוצאו חוקים שאסרו על הטונטין (בצרפתית) או הטונטינה (באי־טלקית).

מכיוון שהמביא דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, חייבים להוסיף שמי שחקר את פרשת טונטי הוא מנהל סניף של חברת־ביטוח בחיפה, ושמו משה כהן. אותו כהן מספר שגירסה מודרנית של הטונטין נהוגה בעיסקי־הביטוח באירופה ובארצות־הברית, שם זוכים המבוטחים הנשארים בחיים גם בחלק מהתשואה ש־הניבו השקעותיהם של המבוטחים שנפטרו.

אולי משום שאצלנו זה אינו נהוג, צריכים הדיילים של אל־על לעשות להם טונטין משלהם, שעכשיו הם יודעים גם את שמו.

עלות אי־הכושר

יום אחד נכנס למערכת אחד שנראה כמו סוכן־ביטוח, דיבר כמו סוכן־ביטוח, יהיה סוכן־ביטוח. הוא ניסה למכור לי כל מה שיש לו בסל, והדבר היחידי שעדיין לא היה לי וגם נראה סביר, היה ביטוח שנקרא אי־כושר. זאת אומרת, אם קורה לך משהו שמפריע לך להמשיך בעבודה שלך לזמן־מה או לצמיתות, ה־ביטוח ישלם.

הרעיון נשמע טוב, הביצוע לא נשמע טוב. ראשית, כדי שאעשה ביטוח אי־כושר, הוא רצה שאקנה גם ביטוח־חיים, ולי מספיק מה שיש לי. שנית, הסתבר שאני צריך כמעט למות כדי שאראה גרוש. שלישית, צריך להמתין המון זמן עד שאראה גרוש.

ואילו עכשיו כבר יש פיתרון. מכיוון שרק חברה אחת מציעה אותו, מגיע לה פרס. לחברה קוראים שילוח, ואני שומע שכל החברות האחרות כועסות עליה בגלל הפיתרון. בשילוח לא צריך שיהיה ביטוח חיים, כדי שיעשו גם ביטוח אי־כושר רב־שנתי (כזה שלא צריך לחדש כל השנה), וגם זמן ההמתנה שם, עד שמקבלים את הכסף, לא נמשך בין שלושה לשישה חודשים, אלא תקופות קצרות הרבה יותר, לפעמים רק שבוע.

המסקנה מן השורות האלה אינה שכיום צריכים לרוץ ל„שילוח", אלא שכל חברות־הביטוח האח־רות יכולות לעשות מה ששילוח עשה, וגם היא בטח לא מפסידה על זה.

בית־אסיה נגד חוק האינפלציה

לא עובר שבוע ללא התכתשות־הסחת האשמות הדדיות־חילופי קללות־אימים ב־מיפלגה הליברלית. בדרך־כלל זה נסגר בין חברים. ח"כ יצחק („זיגי") זייגר שבר את המסורת ופנה ליועץ המישפטי לממשלה, כדי שיחקור מי עמד מאחורי מודעות אלפי בעלי־העסקים הזעירים, ש־ביקשו ממנחם בגין שלא יעביר את חוק המיסוי האינפלציוני.

ממיכתבו של זייגר, עולה, שלא קיימים כלי גופים כלכליים מעין אלה החתומים על המודעה. הוא חושד באיש מסויים שמימן את מו־דעות הסוחרים שאינם קיימים.

זייגר משתייך לקבוצת שר־התיירות אברהם שריר. בקבוצה זו ישנם בעלי הון גדולים. הגדול הוא כמובן מיכאל („מיקי") אלבין.

אלבין התבטא לא אחת בעבר, ובאופן חריף, נגד החוק, שמשמעו שחברות גדו־לות ובעלי מיקצועות חופשיים לא יוכלו להתחמק בעזרת ייעוץ נבון מתשלומי מס.

מתנגד מפורסם אחר הוא רואה־החשבון הליברלי יחזקאל פלומין. לצידו התייצב עורך־הדין הליברלי משה מירון.

לאלה כנראה התכוון זייגר. כ־יכולים טוענים שהוא התכוון ל־צעיר שכינוהו. הפרשה כולה מעי־דה על כוחם של בעלי־ההון כ־מיפלגה, שרק עקשנותו של יורם ארידור הצליחה לעצור אותם.

אך יש עוד היכט לעניין. אם הכל התחיל בקבוצת שריר, הרי שסיכסוכים שם יפתחו בוודאי תר־בת פאנדורה. אם נזכור שהקבוצה קשורה לשאול אייזנברג, אז הולך להיות שמח לא רק בליברלים.

עורכו הקבוע של המדור, מאיר תדמור, יצא לחופשה. כ־העדרו עורכים את המדור של־מה פרנקל וכני ציטרין.

הבורסה

ארליך

רחום וחנון

בכל פעם שהם מדברים על קיצוץ בתק־ציב, בסובסידיות, בשירותי־הרווחה, כדאי להציע להם שקודם כל יהדקו את החגורה שלהם.

סיפור קטן שיסופר להלן עוסק בעשרה מיליון לירות המתגלגלות במישרד־החק־לאות, אך יש לו גם מוסר השכל.

מאיר כהן, לא הח"כ, הוא פעיל חרות. סידרו לו עבודה במישרד־החקלאות כ־סמנכ"ל לייצור. עם טלפון, מזכירה וחש־בון הוצאות. משהו בסדר גודל של 800 אלף לירות לחודש, שהם כעשרה מיליון לשנה. אבל מה? זהו מינוי מיפלגתי וכך גם התייחס אליו האיש. במישרד טענו שמעולם לא ראו אותו. היה אפילו מישהו שהציע לפטר אותו. לעזרתו נחלץ אחד מסגני השר, פסח („פייסי") גרופר, ועמד על כך שהאיש לא יפוטר. גם אם הוא

סגן־שר גרופר
האיש לא יפוטר

לא עושה שום דבר, הוא איש שלנו, התבטא סגן־השר מעתלית.

במישרד כליכך דאגו לו, שהחליטו להעלות אותו בדרגה. עומדים לתת לו תפקיד של יושב־ראש מועצת פיקוח. ובמישרד לוחשות הלשונות הרעות.

פתאום התברר שפעיל חרות זה מוצאו הוא תנועת שלומציון של אריק שרון, שנכלעה בחרות אחרי בחירות 1977. זה הפסיק.

בעוד כהן ממתין להיכנס לתפקידו החדש, כבר יצא מיכרז לתפקידו הישן. אם ארליך ימשיך להיתקל באריק בישי־בות־הממשלה, יתכן שלכהן לא יישאר אפילו מכשיר טלפון ברחוב ד' בקריה בתל־אביב.

מוסר השכל? בימים אלה של מיזחמות השרים, טוב יעשה כל־אחד מהם אם ימהר לנופף ממישי־רדו את אנשיו של מתנגדו בשוק־חר־הממשלה. עוד כמה ישיבות־ממשלה סוערות והידוק החגורה יתחיל באמת מלמעלה.

אישי־עפקים אלבין
הצעיר שבכולם